

Přírodní koupání v pražských řekách a rybnících

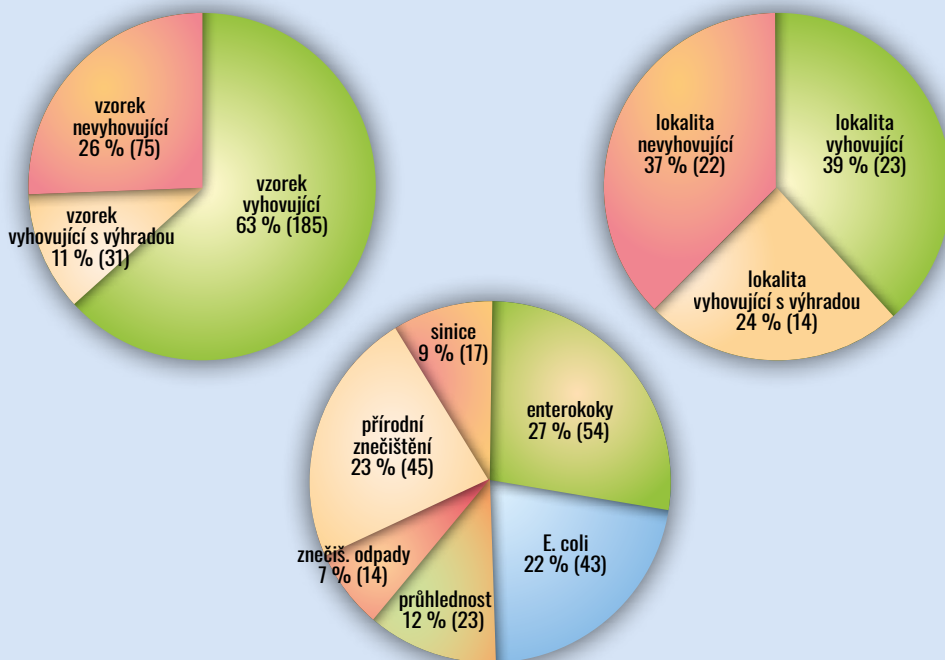
V rámci projektu PRAHA PÓL RŮSTU: MOŽNOSTI VODNÍ REKREACE NA ÚZEMÍ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY (OD HISTORIE PO SOUČASNOST) jsme se porozhlédli po území Prahy a zapátrali, která místa ke koupání nabízí a kam můžete vyrazit třeba jen na chvíli po práci na kole nebo MHD. Prozkoumali jsme více než 150 lokalit a vše co jsme zjistili, jsme přehledně umístili do mapové prohlížečky (www.dibavod.cz/vodni-rekreace-praha).

PRŮZKUM MOŽNOSTÍ A MONITORING

Začali jsme průzkumem zájmu o rekreaci u vody v Praze a od zhruba 400 respondentů jsme zjistili, že se současným stavem nejsou spokojeni. Téměř 74 % Pražanů chybí dostatek přírodních nádrží a udržovaných rybníků, nedostatek je také koupališť a bazénů (44 %) a říčních koupališť (35 %); 85 % obyvatel Prahy chybí také aktuální informace o možnostech vodní rekreace na území Prahy.

Z dostupných zdrojů všech typů jsme identifikovali 156 současných a zaniklých koupacích míst, z toho 23 říčních plováren, 73 přírodních nádrží, 38 krytých bazénů a koupališť, 22 venkovních bazénů a plováren. Do kategorie „říční plovárny“ byla zařazena vybraná místa na Vltavě a Berounce, která jsou využívána nebo mají potenciál k rekreačnímu využití (11), i plovárny, které jsou v dnešní době již zaniklé (11).

Pokud bude letošní léto podobné jako loňské a pandemická situace dovolí koupát se na veřejných koupalištích, je pravděpodobné, že budou přeplněná. Ne každý má možnost využít vlastní bazén, a tudíž uvítá možnost koupání a rekreace v přírodních vodách. Jak je na tom Praha a její nejbližší okolí, vyplynulo ze závěrů tříletého výzkumného projektu.

Výsledné podíly vyhovujících, vyhovujících s výhradou a nevyhovujících vzorků a lokalit včetně zjištěných příčin

Poslední provozovanou říční plovárnou jsou Žluté lázně na Vltavě; zde se však ne-

jedná o oficiální přírodní koupaliště s kontrolou jakosti vody. Pro bližší monitoring nás nejvíce zajímalo 73 přírodních nádrží. Z výběru byla vyčleněna oficiální koupací místa (v roce 2020: Hostivař, Džbán, Motol, Šeberák, Divoká Šárka, Radotín, Lhotka) a provozovaná koupaliště, jejichž kontrola jakosti je zajištěna orgánem ochrany veřejného zdraví nebo provozovatelem.

HODNOCENÍ JAKOSTI KOU PACÍCH VOD

Celkem jsme navštívili 100 lokalit a vybrali 59 zajímavých a perspektivních míst, na nichž jsme v letních sezónách 2018 až 2020 zhruba měsíčně monitorovali jakost vody. Pro hodnocení jsme navrhli zjednodušený postup orientačního posouzení, kterým lze hodnotit i jednorázový odběr. Tímto postupem jsou nádrže zařazeny do tří stavů: vyhovující, vyhovující s výhradou a nevyhovující. Přiřazené limity jsou odvozeny z Vyhlášky č. 238/2011 Sb. a doplněny o poznatky z prováděného monitoringu.

TAB. 1: HODNOTY ORIENTAČNÍHO POSOUZENÍ AKTUÁL. STAVU PŘÍRODNÍCH NÁDRŽÍ

Ukazatel	Jednotka	Stav		
		vyhovující	vyhovující s výhradou	nevyhovující
Enterokoky	KTJ/100 ml	≤400	≤400	>400
Escherichia coli	KTJ/100 ml	≤1 000	≤1 000	>1 000
Průhlednost*	cm	≥100	<100	<100
Znečištění odpady	stupeň**	0 a 1	2 a 3	2 a 3
Přírodní znečištění	stupeň**	0 a 1	2 a 3	2 a 3
Výskyt sinic	stupeň**	0 a 1	0 a 1	2 a 3
Hodnocení stavu v době odběru		voda vhodná ke koupání	voda vhodná ke koupání (zhoršený estetický dojem, zhoršená jakost)	voda nevhodná ke koupání

* průhlednost není hodnocena jako nevyhovující, když je způsobena pro lokalitu typickým přirozeným zákalem, který nemá původ v pomnožení sinic; průhlednost je hodnocena jako nevyhovující, když je současně potvrzen výskyt sinic ve stupni III. dle Vyhlášky č. 238/2011 Sb.

** stupně jsou vymezeny Vyhláškou č. 238/2011 Sb.

SLEDOVANÉ KOUPAČÍ LOKALITY V PRAZE A JEJICH STAV

Zjištěné výsledky nás příjemně překvapily, pro vzorky i celé lokality převažovala kategorie „vyhovující“. Nejčastější příčinou nevyhovujícího stavu byly zvýšené počty bakterií (zejména v řekách) a výskyt přírodního znečištění.

Pro komfort koupání je důležitá také teplota vody, která se ve většině nádrží a v řece Berounce pohybovala v rozmezí 20 až 29 °C. Jinak je na tom chladná Vltava s teplotami 15 až 23 °C, způsobenými vypouštěním spodních vod z přehradních nádrží Vltavské kaskády, a Lysolajské koupaliště s 15 až 19 °C, ovlivněné blízkostí pramene Lysolajského potoka, který plovárnu napájí.

Překvapivě dobrá byla situace s rozvojem vodního květu sinic, kterou jsme v pražských nádržích, ač silně dotovaných živinami, zjistili pouze zřídka.

Náš přístup k hodnocení stavu rekreačních lokalit se pro území Prahy osvědčil. Většina vodních nádrží vyhovovala nastaveným kritériím orientačního posouzení. Na některých místech byly jakost vody i stav okolí během sezóny velmi kolísavé, jiná místa měla stabilně dobrý stav po celou dobu sledování, několik lokalit bylo v kritickém stavu po celou nebo velkou část sezóny. U většiny míst, zejména u řek a retenčních nádrží, došlo k významnému, až hygienicky rizikovému zhoršení bakteriálního znečištění po silných deštích.

Po zhodnocení výsledků a posouzení celkového dojmu byly lokality zatříděny do tří kategorií využitelnosti pro návštěvníky (K1 – vhodné pro celodenní rekreaci u vody; K2 – vhodné pro nenáročnou návštěvníky; K3 – nevhodné pro rekreaci u vody) a vybraná pak do dvou úrovní využití možnými investory (P1 – potenciál pro doplnění základním vybavením; P2 – potenciál pro přeměnu na veřejnou plovárnu).

Výsledky shrnuje tabulka 2. Poměrně přísná kritéria pro kvalitu vody po orientačním posouzení zařadila některá místa do stavu „nevyhovující“, přesto byla při celkovém zhodnocení zařazena do kategorie K1 nebo K2. Lokality zařazené do kategorie K3 v tabulce neuvádíme. Místa, jejichž plné využití je omezeno ochranou území, jsou označena CHÚ. Většina vybraných lokalit není vybavena zázemím (WC, nádoby na odpad, lavičky apod.), v tabulce jsou označena místa, kde se určité zázemí nachází. Některé nádrže leží v parcích, v nichž je na území Prahy regulována vodní rekreace.

TAB. 2: ZAŘAZENÍ LOKALIT DO KATEGORIÍ S URČENÍM JEJICH POTENCIÁLU

Lokalita	Popis	Kat./ potenciál
Asuán (Praha 5)	pěkná retenční nádrž s travnatým okolím	K1/P2
Berounka–Lipence	travnato–písečná pláž na břehu Berounky	K1/P1
Cukrovarský rybník	rekultivovaný rybník s upravenými břehy	K2/P1
Čeněk	rybochovný rybník s omezeným přístupem, CHÚ	K2/P2
Dolejšák (Velký rybník)	velký rybník na okraji zástavby města	K2/P1
Eliška	příjemný rybník v udržovaném prostředí, zákl. zázemí	K1/–
Hořejší rybník	rybník s dřevěným molem v blízkosti nové zástavby	K2/P1
Jiviny–retenční nádrž	retenční nádrž s přístupem do vody z hráze	K1/P2
Koupaliště Březiněves	udržované koupaliště ve sportovním areálu, vstupné	K1/–
Kyjský rybník velký	velký rybník s pláží vhodný na koupání i plavání	K2/P1
Lahovický rybník	vodní nádrž s travnatými břehy poblíž centra města	K2/P1
Libocký rybník	příjemný rybník s pohodlným přístupem do vody	K2/P1
Lítožnické rybníky	revitalizovaný rybník s menší písečnou pláží, CHÚ	K2/P1
Lysolajské koupaliště	malá, nápaditě revitalizovaná požární nádrž v obci	K2/–
Malá říčka	rybník s travnat. okolím, napájený vltavskou vodou	K1/P1
Nádrž Kotlářka	revitalizovaný rybník s upraveným přístupem do vody	K2/P1
Nádrž Lipany	malá nádrž vhodná pro rekreaci s dětmi	K2/–
Olšanský rybník	revitalizovaný rybník s dobrým přístupem do vody	K1/P1
Počernický rybník	velký rybník s částečně travnatými břehy, CHÚ	K1/–
Podleský rybník	rybník lemovaný lesem, menší úseky travnat. břehů	K2/–
Rybník Park Maxe van der Stoela	malá revitalizovaná nádrž v parku v centru Prahy	K2/–
Rybník Slatina	rybník s travnatými břehy, vhodný i pro plavání, CHÚ	K2/P1
Stodůlecký rybník	retenční nádrž uprostřed sídliště, po deštích znečištěná!	K2/P1
Šáteček	retenční nádrž s přístupem do vody z pozvolné hráze	K1/P1
Terežka	revitalizovaný rybník s upraveným okolím	K2/P1
Vltava–Branické ledárny	travnatý park na břehu Vltavy s přístupem do vody	K1/P1
Vltava–Lahovice	travnatý břeh Vltavy s možností přístupu do vody	K2/P2
Vltava–Modřanské laguny	rekreační plocha na břehu Vltavy s malou písečnou pláží, CHÚ	K1/–
Vltava–Vodpočivárna	rekreační areál na břehu Vltavy s přístupem do vody	K1/–
Vltava–Žluté lázně	rekreační placený areál s přístupem do Vltavy	K1/–
Vrah	příjemný rybník s loukou a moly pro rybáře, CHÚ	K2/–

Věříme, že náš průzkum možností rekreace u vody, koupání s dětmi nebo sportovního plavání na území Prahy pomůže rozšířit současný nedostatečný stav a nízkou informovanost. V případě zájmu rádi provedeme orientační posouzení aktuálního stavu těchto či jiných nádrží.

Přejeme příjemné letní dny v Praze!

PODĚKOVÁNÍ

Autoři děkují Magistrátu hlavního města Prahy za financování projektu prostřednictvím CZ.071.02/0.0/0.0/16_040/0000382

Operačního programu PRAHA – PÓL RÚSTU ČR; penizeproprahu.cz.

Autoři: Hana Mlejnková, Lucie Jašíková, Tomáš Fojtík, Marcela Makovcová, Eva Juranová

Kontakty:

Výzkumný ústav vodohospodářský

T. G. Masaryka, v. v. i.

Podbabská 30, 160 00 Praha

www.vuv.cz

Státní zdravotní ústav

Šrobárova 49/48, 100 00 Praha 10

www.szu.cz